

# Buda — és nem Budapest!

Ez — ősi magyar szó, az — kevert, szláv,  
germán: — kemenze, — pestis

— Összetévesztik Budapestet Bukaresttel —

Írta: Széll Sándor

A magyar nyelv tisztasága érdekében megindult dicséretreméltó mozgalom időszerűvé teszi annak a kérdésnek a feltevését: helyes-e, hogy fővárosunk nevét egy idegen szó egészíti ki és csúfítja el.

Külföldön igen sokat jártam és így alkalmam volt sok idegennel hazánkról és annak fővárosáról beszélgetni. Ezek között voltak olyanok, akik csak annyit tudtak rólunk, hogy fővárosunk neve — Buda-Pest (a legtöbben még azt sem tudják), voltak olyanok, akik ennél többet is tudtak rólunk, sőt olyanok is akadtak elvétve, akiknek rólunk való pontos ismeretei igazán megleptek. Valamennyien azonban úgy tudják, hogy székesfővárosunk két részből áll: *Buda székváros* és *Pest főváros*. S valahogy úgy képzeltek, hogy mi csak könnyebbség kedvéért mondjuk egy szóban: Budapest. Ha valamire az iskolából emékeznék, akkor ennyire is így emlékeznek.

Pedig itt olyan városról van szó, amelynek alkotórészei gyakorlatilag már régen, 1873 óta pedig törvényesen is egybeolvadtak. Mintahogy a budapestkörnyéki helységek gyakorlatilag már rég egybeforrottak a fővárossal, ha törvényes csatolásuk csak ezután következik is.

Bizonyára a téveszt meg egyeseket, hogy a lakosság a város dunajobparti részét még ma is Budának nevezi, ahogy nevezték az ország fővárosát hosszú évszázadokon keresztül Attila fivére: Buda után. A másik oldalt a nép még ma is röviden Pestnek nevezi, sőt elég helytelenül a *Budapest* nevet is *Pestre* rövidítik a közbeszédben. Erről a névről pedig tudjuk, hogy *nem magyar eredetű*. Ideseen szó (Pecz), amely magyarul kemencét jelent és német fordítása: Ofen. Feltevésem szerint a város egyik részének német neve: Ofen, ennek a szláv „pest“ szónak a fordítása, (lehet, hogy az avar nyelvből maradt ránk, ahol ez — állítólag — vízbenyuló sziklát jelentett, de ez nem egészen bizonyítható) és azt a hivatalos osztrák használat helytelenül alkalmazta Buda nevéként. Ugyanigy zavarták az osztrák hivatalos körök annak idején össze a szlovéneket a horvátokkal.

Bármint legyen is, sajnáattal látjuk, hogy amíg az osztrák az idők folyamán minden nevet igyekezett az osztrák tartományok tartott Magyarország németre fordítani — helytelenül még a lefordíthatatlan Buda nevet is — addig mi magyarok minden idegen nevet megtartottunk, így Pest nevét is. Sőt például a felvidéken igen sok magyar helységnév eltötosodott.

A főváros nevével a legnagyobb hiba ott történt a városok egyesítésénél, amikor Buda neve mellé felvették az idegen Pest nevet is. Pedig az ősmagyar Buda név kiegészítésére, megváltoztatására semmi ok sem volt. Nem indok az, hogy a székváros törvényhatósággal bővült, még ha az olyan nagy és jelentős is, mint Pest volt. Ha egyszer egyesítenék Budapestet, pld. Pestszentlőrinc nevet nem kellene szükségszerűleg a főváros nevébe felvenni, furcsán is hangzanék: Budapestszentlőrinc. Számtalan példa van arra, hogy más törvényhatóságokat kebeleztek be vagy egyesítettek valamely várossal, anélkül, hogy annak nevét megváltoztatták volna. Példa, Manchester, Antwerpen, Rotterdam esete. Rotterdamtól az idők folyamán: Kralingen, Katendrecht, Delishaven, Charlois és Fijenoord helyiségekkel egyesítették, de nevét mindvégig megtartotta változatlanul.

Azt ajánlom tehát, hogy az 1873-as törvény úgy módosíttassék, hogy a székesfőváros nevébe ne vétessék fel Pest neve, hanem változatlanul tartásuk meg azt a nevet, amelyik évszázadokon keresztül nagyszerűen megfelelt nekünk. Rövid és könnyen megjegyezhető, akár csak Róma, Párizs, London vagy Berlin.

Még egy körülmény van, ami erősen amellet szól, hogy a város régi nevét használjuk újra. *Budapest* ugyanis nagyon hasonlít *Bukarest* nevéhez. Külföldiek állandóan össze is tévesztik a kettőt. Nagyszámban láttam amerikai és angol leveleket, amelyekben a címzés így szólt: Budapest (Romanie). Egyik amerikai irodának szemrehányó levelet is írtam ebben az ügyben. A levél aláírója irodaszemélyzetét okolta a hibáért. Pedig azt hiszem ő maga is csak azokból a könyvekből és nyomtatványokból ér-

tesült a való helyzetről, melyeket az eset után neki megküldöttem.

Azóta is többször hallottam, hogy a két nevet: Bukarest és Budapest állandóan összetévesztik egymással. Ezt valószínűleg az a körülmény is elősegíti, hogy külföldön sokan még ma is összetévesztik Magyarországot Ausztriával a minthogy ennek fővárosa Bécs, a másik város Budapest (vagy Bukarest nem nagy különbség, kicsire nem néznek) nem lehet más, mint Románia fővárosa.

Ebből az összetevésből azután komoly hátrányok is származhatnak. Példa erre az az eset: Nemrégiben arról értesültem, hogy az erdélyi eseményekkel kapcsolatban többek között egyik angol nyelvű lap is megemlékezett és pedig így: ... Budapestről külön vonatokkal jöttek a tüntető diákok az erdélyi lakosság megfélemlítésére.

Ha visszatérünk a régi nevéhez és elhagyjuk Budapest nevéből azt a csunya, néhány nyugati nyelven *nyavalyát jelentő* szót: Pest, nem leszünk többé ennek az összetévesztésnek sem kitéve.

De ettől eltekintve is, Buda nevéhez több mint ezer esztendő dicsőséges hagyománya fűződik. Olyan szép, patinás és ősmagyar név ez, melynek hallatára megjelennek az ember lelki szemei előtt Nagy Lajos, Hunyadi Mátyás dicsőséges korszakának emlékei.

Gondoskodni lehet arról, hogy ez a régi név ismét köztudattá váljék a világ közvéleményében, ami nem nagy feladat. Minden külföldi, akivel eddig erről beszéltem, annak a BUDA név jobban tetszett, mint Pest vagy Budapest. Nagyszerű alkalom volna a régi név visszaállítása abból a szempontból is, hogy az idegenek által annyira kedvelt fővárosunk szépségeiről és nevezetességeiről is egyben felvilágosíthatnánk a világ közvéleményét. Ez már tisztára a távirati tudósító-irodák külföldi közleményeinek helyes megszövegezésén mulik.

Akadály vagy ellenvetés tehát nincs. Hatalmas erő van a mi régi történeti hagyományainkban, ragaszkodjunk tehát hozzájuk. És nevezzük székesfővárosunkat, mint hosszú évszázadokon keresztül ma is Budának.

Külföldre menő leveleinkre pedig írjuk rá a küldő címe mellett azt is, hogy Buda(pest) Csonkamagyarországon van (Rumpfungarn, Hongrie Mutülés, Trianon Hungary stb.), emlékeztetve az egész világot arra, hogy van egy egész Magyarország is, melynek kétharmad részét idegenek bitorolják.

De mind a két országnak, Magyarország és csonkájának szellemi fővárosa: Buda.

Mert a költő is így énekelte: *Él Magyar, áll Buda még!*

A keleten sehol sincs szó Budapestről, ott csak Budát, Budunt ismerték. (A névváltoztatás nem volna egyedülálló a világon, hiszen csak nemrég változtatták a norvég főváros: Krisztiania nevét „Oslo“-ra. Szerk.)